

מכון תל אביב לפסיכואנליזה בת זמננו
Tel Aviv Institute for Contemporary Psychoanalysis

הכנס השנתי 2023

רגעים חיים ואינטואיציה בהעברה נגדית

תקצירי ההרצאות במושבאים המקבילים

1. הטעם של החרדה: עיון ביקורתי במאמרו של ביון

”הערות על זיכרון ותשוקה” (1967)

מרצה: ד”ר גדי בן שפר | מנחה ומתדיינת: ד”ר שלומית

ידלין גדות

ההרצאה תחזור אל מאמרו המכונן של ביון מ-1967,

”הערות על זיכרון ותשוקה”, ותדון דרכו, ובאמצעות

דוגמאות קליניות, בשתי צורות תקשורת אפשריות בין

מטפל למטופל. האחת נשענת על המציאות החושית

ואילו השנייה – אותה מבכר ביון מאמצע שנות ה-60

ואילך, מבקשת שלא ללכת שולל אחרי המציאות

החושית אלא להישען על האינטואיציה. אנסה לחבר בין

שתי צורות אלו, המוצגות כמנוגדות, בניסיון לחזור

ולתת מקום למציאות החושית בהבנתנו, כמטפלים, את

מה שמתרחש בקליניקה.

2. אינטימיות אלביתית – יש דבר כזה?

מרצה: יעל שנהב שרוני | מנחה ומתדיינת: ג'יזל ורד

בהרצאה אעסוק בדילמה העולה סביב חווית האינטימיות בפסיכואנליזה. העמדה הפרשנית, העוסקת בהתבוננות על – ובפירוש של דחפים וחרדות העולים מן הלא מודע ופחות בסיפוק הצורך והרגעה ישירה של החרדות – יכולה, כפי שטוען רוברט הינשלווד, להוות אמצעי דווקא לבריחה מאינטימיות, במיוחד בעזרת פרשנויות תאורטיות הנחות אינטלקטואליות ומרוחקות מן החוויה.

אתבונן בתפקיד המטפל בעזרת המשגה המתבוננת בחוויית האינטימיות בחדר הטיפול מזווית כפולה, בו-זמנית, של שתי אופנויות חוויה שונות המתקיימות בנפש: אופנות ההוויה – בהן יחסי מטפל מטופל נחווים כאיחוד חסר גבול ונטול דחף בין אובייקט וסובייקט; ובאופנות העשייה, המהוות תנאי יסוד לעבודה עם פירוש הדחף.

הנחת היסוד היא שהעמדת הלא מודע במרכז החקירה האנליטית מייצרת חשש מפני תחושת זרות ואימה אלביתית. אטען כי החוויה האלביתית זקוקה לבית חם ובטוח על מנת ללמוד מן ההתנסות. בהרצאה תשולבנה דוגמאות קליניות.

3. משיכה לאובייקטים ולתכונות בהעברה ובהעברה נגדית

מרצה: ד"ר עמית סעד | מנחה ומתדיינת: ד"ר אורנה

ראובן

פילוסופים מבחינים בין אובייקטים לבין תכונות (properties). אובייקטים, כמו למשל כיסוי הספה של פרויד, הם פרטיקולריים ויכולים לתפוס רק מקום אחד בכל זמן נתון. תכונה, כמו 'אדום', היא פרדיקט המיוחס לאובייקטים, והיא יכולה להיות קשורה למספר מקומות בו זמנית.

בחלק הראשון של ההרצאה יובהר ההבדל הקונספטואלי

בין הפניית הדחפים לאובייקטים לבין הפנייתם

לתכונות (properties). בהמשך אראה כי הבדל זה

יכול לשמש לחלוקה בין שתי צורות של אהבה, ועל כן

להפרדה בין אהבת-העברה לבין יחסים אמיתיים;

ולבסוף אדון בפירוט בדוגמה קלינית המבהירה כיצד

האבחנה בין הפניית הדחף לאובייקט ולתכונה יכולה

לסייע בהבנת יחסי העברה והעברה נגדית.

בהרצאה אנסה להראות כיצד האבחנה בין הפניית הדחף

לאובייקט לבין הפנייתו לתכונה, יכולה לסייע בהבנת

הסיטואציה הפסיכואנליטית.

4. קבלה ודחייה של חומרי גלם ציוריים

מרצה: דורית רינגרט | מנחה ומתדיין: ד"ר אבי ברמן
בהרצאה אבקש להתבונן בשתי אינטראקציות שונות,
בפער של שש שנים ביניהן, שהיו לי עם שתי
סטודנטיות לציור במסגרת עבודתי כמנחה ומלווה
תהליכי יצירה. לאחר שהעבודות הונחו לפניי שמתי לב
שתגובתי שונה מהותית בכל אחד מהמקרים. במפגש
הראשון נוכחותי ותגובותיי לחומרים הציוריים
הראשוניים נבעו מבסיס של קבלה ואפשר. ואילו
במפגש השני תגובתי נבעה מתחושה של דחייה.
אבקש להתבונן במקרים אלה מתוך מושג ה- Abject
(בזות) של ז'וליה קריסטבה. האם יתכן שתגובותיי נבעו
גם ממה שהעסיק אותי בתהליך הציורי שלי עצמי
כציירת באותה העת? ואולי מיכולתי או מחוסר יכולתי
לעבד חומרים אלה בתוכי?
בנוסף התעוררה בי השאלה מדוע דווקא כעת אני
מבקשת לעסוק באותם מפגשים רחוקים מהעבר? אקשר
את החקירה שלי לשאלות הקשורות להעברה נגדית
אותה חווה המטפל באנליזה.

5. העברה נגדית – הסיטואציה הכוללת*

מרצה: אודי רוזנטל | מנחה ומתדיינת: ארנונה זהבי

לעיתים קרובות יחסי

ההעברה הנגדית בכללותם מושפעים מאוד מתמונת יחסי האובייקט בעולמו הפנימי של המטופל. העברה נגדית במצבים כאלה מאופיינת לרוב בחוויה של בלבול ושל זרות של המטפל מעצמו. הוא עלול להרגיש שזהותו העצמית כמטפל מתערערת. במצבים מסוימים המטפל, בעיקר אם הוא בתחילת דרכו, עשוי להרגיש כאילו השתלט עליו מעין דיבוק המכתיב את רגשותיו, חשיבתו והתערבויותיו. המטפל מרגיש שהוא פועל במעין ערפל קרב כשאינו מצליח ליצור לעצמו מפה קוהרנטית כלשהי של עולם היחסים שנוקמו בינו ובין המטופל. אנסה להראות את ההבדל בין העברה נגדית בעלת אופי כזה והעברה נגדית כתוצאה מהשלכה הזדהותית קומוניקטיבית או חודרנית ולהדגים זאת בעזרת דוגמא קלינית.

The total situation*

6. העברה נגדית והשבה באזורים פרה וורבלים של

ניתוק ומוות נפשי

מרצות: אולה בן ארי, ד"ר קרן דאון | מנחה: שרון קורן
לזרוביץ'

ההרצאה תעסוק ברגעים של העברה נגדית בה חשים שעמום, ניתוק, שיתוק, איבון מרחב נפשי, ועד העדר חיות. חוויות אלו מסמנות מקומות בהן החוויה היא דו-ממדית, גופנית, צלילית. זהו מפגש עם גרעין אוטיסטי בנפש.

הטיפול במצבים מנטליים ראשוניים, מלווה בהזדהויות השלכתיות עוצמתיות, לצד השבה אקטיבית של תקוות המטופל האוטיסטי או הטראומטי. מתוך הניסיון שלנו בטיפול במטופלים על הרצף האוטיסטי ובמטופלים בעלי כמוסות אוטיסטיות בתוך נפשם, ננסה לשתף ולהדהד את מגוון התחושות המתעוררות אצל המטפל. נציג בהרצאה דוגמאות חיות מתוך הקליניקה למצבים של העברה נגדית כמו שתוארה, ונעלה לחשיבה ולדיון, תוך שימוש בספרות, ממדים חיצוניים ופנימיים המובילים את המטפל ליצירת משמעות בטיפול במצבים מנטליים ראשוניים. נתבסס על החשיבה של פ.טסטין, א.אלוורז, ש. דורבן, א.שלקס, א.ברגשטיין ואחרים.

7. תהליכי העברה והעברה נגדית בהדרכה

פסיכואנליטית

מרצה: יפה פרץ צדוק | מנחה ומתדיינת: חווה ינאי
מלאך

*”במהירה נבחין בכך שהעברה עצמה אינה אלא פיסת חזרה
ושהחזרה היא העברה של עבר שנשכח, לא רק אל הרופא
אלא גם אל כל התחומים האחרים של המצב העכשווי”
(פרויד, 1914)*

בהרצאה אטען שכמו בתהליך טיפולי, כך גם בהדרכה
מתקיימים יחסי העברה והעברה נגדית מסוגים שונים
ואלה ישפיעו על איכות הקשר המתהווה בהדרכה ויתנו
מובן ומשמעות לאופן בו יספר המטפל את נרטיב
הטיפול, את המטופל שלו ואת עצמו כמטפל.
הערנות וההתייחסות לרשת של העברות-העברות
נגדיות חשובה ומשמעותית להתפתחות המודרך בתהליך
ההדרכה.

בהרצאה יוצגו מספר מודלים לחשיבה על ההדרכה מן
ההיבט התאורטי ואחר כך אתמקד במודל ההדרכה אותו
גיבשתי במשך השנים מתוך ההתנסות שלי באנליזה
ובהדרכות; ומתוך הסתמכות על נקודת המבט
הוויניקוטיאנית עמה אני מזדהה. ההרצאה תלווה
בדוגמאות מהדרכה.

8. השבת המודחק - חזרתה של החשיבה

הפסיכואנליטית לטיפול המוסדי

מרצים: תמי סיני ואורי נח

מושב זה יתקיים כשיח בין אורי נח, מנהל היחידה לטיפול יום פסיכואנליטי נשים, במרכז לבריאות הנפש מרחבים, לבין תמי סיני, הפסיכולוגית האחראית ביחידה. השיח ביניהם יתייחס לכתיבה של פרופ' הינשלווד, העוסקת בהיתכנות הטיפול הפסיכואנליטי במסגרת מוסדית ובמודל של קהילה טיפולית כרכיב חשוב בפסיכותרפיה במוסד הטיפולי, ותבחנה נקודות ההשקה עם המודל הטיפולי שהתפתח ביחידה הטיפולית שלהם. חלק משמעותי במפגש יוקדש לדיאלוג עם הקהל סביב מקומו של הטיפול הפסיכואנליטי במסגרת ציבורית.

9. התודעה המטפלת – מבטה של פסיכולוגיית העצמי

ופסיכולוגיית הזולתעצמי

מרצה: ד"ר קרינה גולדברג | מנחה ומתדיינת: רחל קלע

הפסיכואנליזה הושתתה על ההנחה שתודעה יכולה לדעת תודעה אחרת. ואיך נדע תודעה אחרת? הדרך לכך, הציע פרויד, היא באמצעות הרחבת הקשב של האנליטיקאי, באופן לא מוטה, בעמדה כמו-נזירית הממתינה להיפרשות התודעה של האנליזנד. ומה היא אותה עמדה כמו-נזירית של התודעה המטפלת? מה הווה ומתהווה ברוח האדם המטפל?

המושג יוקדש לחקירה, מזה שני עשורים ויותר, של רענן קולקה את "הנגיעה בסובייקטיבי מ'מרחק אפס'" (1995) מתוך עמדה תודעתית של 'היות זולתעצמי', המאפשרת לגעת בזולת מעבר לשסע הקיומי המתקיים בין שניים. בחתירה של קולקה למרחב שמעבר לכל שסע, לכל שניות, דרך מצב ההתמוססות כמילת צופן לאַחדיות, הפן האינסופי הטרנסצנדנטי (2010), ובטיפוחה של התודעה המטפלת בלימודי הפסיכואנליזה (2018), "אשר ראוי כי יעזו לגעת באופן מושגי, חווייתי בחקר התודעה עצמה ויכולות היסוד שלה להשתכלל ולעבור התמרות אל מצבי הוויה רוחנית גבוהים".